

Adroddiad ar yr Archwiliad o'r Cyfrifon – Cyngor Castell-nedd Port Talbot

Blwyddyn Archwilio: 2021-22

Dyddiad cyhoeddi: Rhagfyr 2022

Cyfeirnod dogfennau: 3300A2022

Paratowyd y ddogfen hon fel rhan o waith a gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol.

Os ceir cais am wybodaeth y gall y ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae Cod adran 45 yn nodi'r arfer o ran trin ceisiadau a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partiön perthnasol. Mewn perthynas â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru, Archwilio Cymru a, lle y bo'n berthnasol, yr archwilydd sy'n gweithredu ar ran yr Archwilydd Cyffredinol yn drydydd partiön perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu ailddefnyddio'r ddogfen hon at Archwilio Cymru yn swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg. This document is also available in English.

Cynnwys

Rydym yn bwriadu cyhoeddi adroddiad archwilio diamed ar eich Cyfrifon. Mae rhai materion i'w hadrodd i chi cyn eu cymeradwyo.

Adroddiad ar yr Archwiliad o'r Cyfrifon

Cyflwyniad	4
Effaith Covid-19 ar archwiliad eleni	4
Barn archwilio arfaethedig	5
Materion arwyddocaol sy'n codi o'r archwiliad	6
Argymhellion	6
Atodiadau	
Atodiad 1 – Llythyr Sylwadau Terfynol	7
Atodiad 2 – Adroddiad Archwilio Arfaethedig	10
Atodiad 3 – Crynodeb o Gywiriadau a Wnaed	1

Adroddiad ar yr Archwiliad o'r Cyfrifon

Cyflwyniad

- 1 Rydym yn crynhoi prif ganfyddiadau ein harchwiliad o'ch datganiad o gyfrifon 2021-22 yn yr adroddiad hwn.
- 2 Rydym eisoes wedi trafod y materion hyn gyda'r Uwch Swyddog Cyllid a'i dîm.
- 3 Nid yw archwilwyr byth yn gallu rhoi sicrwydd cyflawn bod cyfrifon wedi'u datgan yn gywir. Yn lle hynny, rydym yn gweithio i lefel o 'berthnasedd'. Pennir y lefel hon o berthnasedd i geisio adnabod a chywiro camddatganiadau a allai beri fel arall i'r sawl sy'n defnyddio'r cyfrifon gael ei gamarwain.
- 4 Rydym yn gosod y lefel hwn yn £5.3m ar gyfer archwiliad eleni.
- 5 Mae rhai meysydd o'r cyfrifon a allai fod o fwy o bwys i'r darlennydd ac rydym wedi gosod lefel materoliaeth is ar gyfer y rhain, fel a ganlyn:
 - Tâl uwch swyddogion - £1,000
 - Balansau a thrafodion partion cysylltiedig - £133,000
- 6 Rydym bellach wedi cwblhau'r archwiliad eleni'n sylweddol.
- 7 Yn ein barn broffesiynol ni, rydym wedi cydymffurfio â'r safonau moesegol sy'n berthnasol i'n gwaith; rydym yn annibynnol arnoch chi; ac nid yw ein gwrthrychedd wedi cael ei beryglu mewn unrhyw ffordd. Nid oes unrhyw berthnasoedd rhyngom ni a chi a allai danseilio ein gwrthrychedd a'n hannibyniaeth yn ein tyb ni.

Effaith Covid-19 ar archwiliad eleni

- 8 Mae pandemig COVID-19 wedi cael effaith barhaus ar y modd y cynhaliwyd ein harchwiliad. Rydym yn crynhoi'r prif effeithiau yn **Arddangosyn 1**. Ac eithrio lle'r ydym yn gwneud argymhellion penodol, darperir y manylion yn **Arddangosyn 1** er gwybodaeth yn unig i'ch helpu i ddeall effaith pandemig COVID-19 ar broses archwilio eleni.
- 9

Arddangos 1 – effaith COVID-19 ar yr archwiliad eleni

Amserlen	<ul style="list-style-type: none">• Fe wnaethon ni dderbyn y cyfrifon drafft ar 30 Mai 2022 yn unol â'r disgwyl. Mae hyn yn unol â'r llynedd a gyda therfynau amser rheoleiddio.• Mae disgwyl i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ystyried a chymeradwyo'r datganiad cyfrifon a archwilir ar 12 Ionawr 2023.• Rydym yn disgwyl i'ch adroddiad archwilio gael ei lofnodi ar 13 Ionawr 2023.
Tystiolaeth archwilio	<ul style="list-style-type: none">• Fel yn y blynyddoedd blaenorol, cynhaliwyd ein harchwiliad o'r datganiadau ariannol o bell.• Roedd swyddogion y Cyngor yn ein cefnogi yn hyn i bob pwrpas drwy barhau i ddarparu gwybodaeth briodol ac amserol i ni i lywio ein harchwiliad.• Roedd swyddogion ar gael drwy fideo-gynadledda ar gyfer trafodaethau a oedd yn galluogi'r tîm archwilio i ohebu'n effeithiol â swyddogion drwy gydol yr archwiliad.

Barn archwilio arfaethedig

- 10 Rydym yn bwriadu cyhoeddi barn archwilio diamod ar gyfrifon eleni ar ôl i chi roi Llythyr Sylwadau i ni yn seiliedig ar hynny a nodir yn **Atodiad 1**. Mae'r Llythyr Sylwadau yn cynnwys rhai cadarnhadau y mae'n ofynnol i ni eu cael gennych o dan safonau archwilio.
- 11 Rydym yn cyhoeddi barn archwilio 'amodol' lle mae gennym bryderon perthnasol ynghylch rhai agweddau ar eich cyfrifon; fel arall rydym yn cyhoeddi barn ddiamod.
- 12 Mae ein hadroddiad archwilio arfaethedig wedi'i nodi yn **Atodiad 2**.

Materion arwyddocaol sy'n codi o'r archwiliad

Camddatganiadau nas cywirwyd

- 13 Does dim cam-ddweud wedi eu nodi yn y cyfrifon sy'n parhau heb eucorio.

Camddatganiadau a gywirwyd

- 14 I ddechrau roedd yna gam-ddweud a datgelu err ors yn y datganiad drafft o gyfrifon sydd bellach wedi eu cywiro gan management ac wedi cael no effaith ar wariant net adroddwyd gan y Cyngor. Fodd bynnag, credwn y dylid tynnu'r rhain at eich sylw ac fe'u nodir gydag esboniadau yn **Atodiad 3**.

Materion arwyddocaol eraill sy'n codi o'r archwiliad

- 15 Yn ystod yr archwiliad, rydym yn ystyried nifer o faterion yn ymwneud â'r cyfrifon ac yn adrodd am unrhyw faterion arwyddocaol sy'n codi i chi. Doedd dim problemau'n codi yn yr ardaloedd yma eleni. Nodwyd one fater arall yn ystod yr archwiliad y credwn y dylid ei dynnu at eich sylw.
- 16 Yn gyffredin ag awdurdodau lleol eraill, mae Cyngor Castell-nedd Port Talbot wedi manteisio ar ryddhad dros dro ar gyfer datgeliadau llai sy'n gysylltiedig ag asedau seilwaith a ganiateir ar gyfer Diweddarau'r Cod a Manylebau ar gyfer Codau Seilwaith yn y Dyfodol a Rheoliadau 2022 i Awdurdodau Lleol (Cyllid Cyfalaf a Chyfrifeg) (Cymru) 2003.
- 17 Nid yw'r Cyngor wedi datgelu cost gros a dibrisiant cronedig ar gyfer asedau seilwaith oherwydd bod arferion adrodd hanesyddol a diffygion gwybodaeth canlyniadol yn golygu nad yw cost gros a dibrisiant sydd wedi cronni yn cael eu mesur yn gywir ac ni fyddai'n cynrychioli'r sefyllfa asedau yn ffyddlon i ddefnyddwyr y datganiadau ariannol.
- 18 Mae'r rhyddhadau yn hwylus dros dro gyda'r bwriad o ganiatáu i awdurdodau fynd i'r afael â'r diffygion gwybodaeth a pharatoi gwybodaeth gadarn i gefnogi gwerth cario asedau seilwaith. Mae'r rhyddhadau dros dro ond yn berthnasol ar gyfer blynyddoedd ariannol hyd at ac yn cynnwys 2024-25.

Argymhellion

- 19 Yn dilyn yr ardystiad archwilio gan yr Archwilydd Cyffredinol, byddwn yn parhau i weithio gyda thîm cyllid y Cyngor i wella ymhellach y broses cynhyrchu cyfrifon ar gyfer 2022-23.

Atodiad 1

Llythyr Sylwadau Terfynol

Pennaeth cyngor Castell-nedd Port Talbot

Archwilydd Cyffredinol Cymru
Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

12 Ionawr 2023

Sylwadau ynghylch datganiadau ariannol 2021-22

Darperir y llythyr hwn mewn cysylltiad â'ch archwiliad o ddatganiadau ariannol Cyngor Castell-nedd Port Talbot ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2022 er mwyn mynegi barn ynghylch eu gwirionedd a'u tegwch a'u paratoi priodol.

Yr wyf fi'n cadarnhau hyd eithaf fy ngwybodaeth a'm cred ar ôl gwneud yr ymholiadau a oedd yn ddigonol yn fy nhyb i y gallaf gyflwyno'r sylwadau canlynol i chi.

Sylwadau'r rheolwyr

Cyfrifoldebau

Rydym wedi cyflawni ein cyfrifoldebau o ran:

- paratoi'r datganiadau ariannol yn unol â'r gofynion deddfwriaethol a Chod Ymarfer CIPFA ar Gyfrifeg Awdurdodau Lleol yn y DU 2021-22; yn benodol mae'r datganiadau ariannol yn rhoi golwg wir a theg yn unol â hynny; a
- dylunio, gweithredu, cynnal a chadw ac adolygu rheolaeth fewnol i atal a chanfod twyll a gwall.

Gwybodaeth a ddarparwyd

Rydym wedi darparu i chi:

- Mynediad llawn at:
 - yr holl wybodaeth yr ydym yn ymwybodol ohono sy'n berthnasol i baratoi'r datganiadau ariannol megis llyfrau cyfrif a dogfennau ategol, cofnodion cyfarfodydd a materion eraill;
 - gwybodaeth ychwanegol yr ydych wedi gofyn amdanom at ddiben yr archwiliad; a

- mynediad anghyfyngedig i staff yr oeddech yn benderfynol ohonynt bod angen cael tystiolaeth archwilio.
- canlyniadau ein hasesiad o'r risg y gallai'r datganiadau ariannol gael eu cam-bwysleisio'n faterol o ganlyniad i dwyll;
- ein gwybodaeth am dwyll neu amheuaeth o dwyll yr ydym yn ymwybodol ohono ac sy'n effeithio ar Gyngor Castell-nedd Port Talbot ac yn cynnwys:
 - rheolaeth;
 - gweithwyr sydd â rolau sylweddol mewn rheolaeth fewnol; neu
 - eraill lle gallai'r twyll gael effaith faterol ar y datganiadau ariannol;
- ein gwybodaeth am unrhyw honiadau o dwyll, neu amheuaeth o dwyll, gan effeithio ar y datganiadau ariannol a gyfathrebur gan weithwyr, cyn-weithwyr, rheoleiddwyr neu eraill;
- ein gwybodaeth am yr holl achosion hysbys o ddiffyg cydymffurfio neu amheuaeth nad ydynt yn cydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau y dylid ystyried eu heffeithiau wrth baratoi'r datganiadau ariannol; a
- hunaniaeth yr holl bleidiau cysylltiedig a'r holl berthnasau a thrafodion cysylltiedig y pleidiau yr ydym yn ymwybodol ohonynt.

Sylwadau am y datganiadau ariannol

Mae'r holl drafodion, asedau a rhwymedigaethau wedi'u cofnodi yn y cofnodion cyfrifo ac yn cael eu hadlewyrchu yn y datganiadau ariannol.

Mae'r dulliau, y data a'r rhagdybiaethau sylweddol a ddefnyddir wrth wneud amcangyfrifon cyfrifo, a'u datgeliadau cysylltiedig yn briodol i sicrhau cydnabyddiaeth, mesur neu ddatgelu sy'n rhesymol yng nghyd-destun y fframwaith adrodd ariannol cymwys.

Mae perthnasau a thrafodion cysylltiedig â'r pleidiau wedi cael eu hystyried yn briodol a'u datgelu.

Mae'r holl ddigwyddiadau sy'n digwydd wedi hynny i'r dyddiad adrodd sy'n gofyn am addasu neu ddatgelu wedi'u haddasu ar gyfer neu ddatgelu.

Mae'r holl ymglyfreitha gwirioneddol neu bosibl hysbys ac yn honni y dylid ystyried eu heffeithiau wrth baratoi'r datganiadau ariannol wedi'u datgelu i'r archwilydd a'u cyfrif am a'u datgelu yn unol â'r fframwaith adrodd ariannol cymwys.

Mae'r datganiadau ariannol yn rhydd o gam-ddweud materol, gan gynnwys hepgoriadau. Mae effeithiau cam-ddweud heb eucorio a nodwyd yn ystod yr archwiliad yn anmaterol, yn unigol ac yn y cerrig mân, i'r datganiadau ariannol a gymerwyd yn gyffredinol.

Sylwadau gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio

Rydym yn cydnabod bod y sylwadau a wnaed gan reolwyr, uchod, wedi cael eu trafod gyda ni.

Rydym yn cydnabod ein cyfrifoldeb dros baratoi datganiadau ariannol gwir a theg yn unol â'r fframwaith adrodd ariannol perthnasol. Cafodd y datganiadau ariannol eu cymeradwyo gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 12 Ionawr 2023.

Rydym yn cadarnhau ein bod wedi cymryd yr holl gamau y dylen ni fod wedi eu cymryd er mwyn gwneud ein hunain yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol ac i sefydlu ei fod wedi'i gyfleu i chi. Rydym yn cadarnhau, cyn belled ag yr ydym yn ymwybodol, nad oes gwybodaeth archwilio berthnasol yr ydych yn ymwybodol ohoni.

Wedi'i lofnodi gan:

Wedi'i lofnodi gan:

Prif Swyddog Cyllid

Cadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac
Archwilio

Dyddiad: 12 Ionawr 2023

Dyddiad: 12 Ionawr 2023

Atodiad 2

Adroddiad Archwilio arfaethedig

Adroddiad archwilydd annibynnol Archwilydd Cyffredinol Cymru i aelodau Cyngor Castell-nedd Port Talbot

Barn ar y datganiadau ariannol

Rwyf wedi archwilio datganiadau ariannol Cyngor Castell-nedd Port Talbot am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2022 dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Cyngor Castell-nedd Port Talbot yn cynnwys y Dadansoddiad Gwariant a Chyllid, y Mudiad wrth Gefn Gwladol, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y Fantolen, y Datganiad Llif Arian a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys crynodeb o bolisiau cyfrifo sylweddol.

Mae'r fframwaith adrodd ariannol sydd wedi'i gymhwyso wrth baratoi yn gyfraith berthnasol a safonau cyfrifo rhyngwladol mabwysiedig y DU fel y'i dehonglwyd ac a addaswyd gan y Cod Ymarfer ar Gyfrifeg Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2021-22.

Yn fy marn i mae'r datganiadau ariannol:

- rhoi golwg wir a theg ar sefyllfa ariannol Cyngor Castell-nedd Port Talbot ag ar 31 Mawrth 2022 ac o'i incwm a'i wariant am y flwyddyn wedyn a ddaeth i ben; ac
- wedi eu paratoi'n briodol yn unol â gofynion deddfwriaethol a mabwysiadwyd yn y DU safonau cyfrifeg rhyngwladol fel y'u dehonglwyd ac a addaswyd gan y Cod Ymarfer ar Gyfrifeg Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2021-22.

Sail y farn

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â chyfraith berthnasol a Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU (ISAs (DU)) a Nodyn Ymarfer 10 'Archwilio Datganiadau Ariannol o Endidau'r Sector Cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig'. Mae fy nghyfrifoldebau o dan y safonau hynny yn cael eu disgrifio ymhellach yng nghyfrifoldebau'r archwilydd dros archwilio adran datganiadau ariannol fy adroddiad. Rwy'n annibynnol ar Gyngor Castell-nedd Port Talbot yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio a gefais yn ddigonol ac yn briodol i roi sail i'm barn.

Casgliadau sy'n ymwneud â busnes gweithredol

Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, rwyf wedi dod i'r casgliad bod y defnydd o sail gyfrifyddu busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol.

Yn seiliedig ar y gwaith a wnaed gennyf, nid wyf wedi nodi unrhyw ansicrwydd perthnasol sy'n ymwneud â digwyddiadau nac amodau a allai, yn unigol neu ar y cyd, fwrw amheuaeth sylweddol ar allu Cyngor Castell-nedd Port Talbot i barhau i fabwysiadu sail

gyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o ddeuddeng mis o leiaf o'r adeg pan awdurdodir cyhoeddiad y datganiadau ariannol.

Disgrifir fy nghyfrifoldebau a chyfrifoldebau Comisiynydd y Gymraeg mewn cysylltiad â busnes gweithredol yn adrannau perthnasol yr adroddiad hwn.

Gwybodaeth Arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys y wybodaeth sydd wedi'i chynnwys yn yr adroddiad blynyddol ar wahân i'r datganiadau ariannol ac adroddiad fy archwilydd yno. Y Swyddog Ariannol Cyfrifol sy'n gyfrifol am y wybodaeth arall sydd yn yr adroddiad blynyddol. Nid yw fy marn am y datganiadau ariannol yn ymdrin â'r wybodaeth arall ac, ac eithrio i'r graddau a nodir yn benodol yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd yno.

Fy nghyfrifoldeb i yw darllen y wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyriwch a yw'r wybodaeth arall yn gwbl anghyson â'r datganiadau ariannol neu'r wybodaeth a gafwyd yng nghwrs yr archwiliad, neu fel arall mae'n ymddangos ei bod wedi'i cham-ddweud yn faterol. Os ydw i'n nodi anghysondebau materol o'r fath neu gam-ddweud deunydd ymddangosiadol, mae'n ofynnol i mi benderfynu a yw hyn yn arwain at gam-ddweud materol yn y datganiadau ariannol eu hunain. Os, yn seiliedig ar y gwaith rydw i wedi'i berfformio, rwy'n dod i'r casgliad bod yna gam-ddweud materol o'r wybodaeth arall hon, mae'n ofynnol i mi adrodd y ffaith honno.

Does gen i ddim byd i'w adrodd yn hyn o beth.

Adroddiad ar ofynion eraill

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth a geir yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y mae'r datganiadau ariannol yn cael eu paratoi ar eu cyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol a pharatowyd yr Adroddiad Naratif yn unol â'r Cod Ymarfer ar Gyfrifo Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2021-22.
- Mae'r wybodaeth a roddir yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol y mae'r datganiadau ariannol yn cael eu paratoi ar ei gyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol wedi'i baratoi yn unol â'r canllawiau.

Materion yr wyf yn adrodd arnynt drwy eithriad

Yng ngoleuni gwybodaeth a dealltwriaeth Cyngor Castell-nedd Port Talbot a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi cam-ddweud materol yn yr Adroddiad Naratif na'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

Does gen i ddim byd i'w adrodd mewn perthynas â'r materion canlynol, ac rwy'n adrodd i chi, os, yn fy marn i:

- nid yw cofnodion cyfrifo digonol wedi cael eu cadw, neu nid yw dychweliadau'n ddigonol ar gyfer fy archwiliad wedi eu derbyn o ganghennau nad yw fy nhîm wedi ymweld â nhw;
- Nid yw'r datganiadau ariannol yn gytûn â'r cofnodion cyfrifo a'r ffurflenni; neu
- Nid wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth ac esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol am y datganiadau ariannol

Fel yr eglurwyd yn llawnach yn y Datganiad Cyfrifoldebau am y Datganiad Cyfrifon a nodir ar dudalen 9, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am baratoi datganiad cyfrifon sy'n rhoi barn wir a theg, ac am reolaeth fewnol o'r fath ag y mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn penderfynu sy'n angenrheidiol i alluogi paratoi datganiadau cyfrifon sydd yn rhydd o gam-ddweud materol, boed hynny oherwydd twyll neu gamgymeriad.

Wrth baratoi datganiad cyfrifon, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am asesu gallu Cyngor Castell-nedd Port Talbot i barhau fel pryder mynd, datgelu fel rhai sy'n berthnasol, materion sy'n gysylltiedig â mynd yn bryderus a defnyddio sail bryder mynd cyfrifo oni bai bod hynny'n cael ei ystyried yn amhriodol.

Cyfrifoldebau Archwilydd o ran archwilio'r datganiadau ariannol

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhydd o gam-ddweud materol, boed hynny oherwydd twyll neu gamgymeriad, a chyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys fy marn. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd ond nid yw'n warrant y bydd archwiliad a gynhaliwyd yn unol ag ISAs (DU) bob amser yn canfod cam-ddweud materol pan fo'n bodoli. Gall cam-ddweud godi o dwyll neu gamgymeriad ac fe'u hystyrir yn ddeunydd os gellid disgwyl, yn unigol neu yn y cerrig mân, yn rhesymol i ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a wnaed ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Mae afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll, yn achosion o ddiffyg cydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau. Rwy'n dylunio gweithdrefnau yn unol â'm cyfrifoldebau, a amlinellir uchod, i ganfod cam-ddweud materol mewn perthynas ag afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Roedd fy ngweithdrefnau yn cynnwys y canlynol:

- Caffael rheolaeth a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, yn ymwneud â pholisïau a gweithdrefnau Cyngor Castell-nedd Port Talbot sy'n ymwneud â:
 - adnabod, gwerthuso a chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau ac a oeddent yn ymwybodol o unrhyw achosion o ddiffyg cydymffurfio;

- canfod ac ymateb i risgiau twyll ac a oes ganddynt wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, dan amheuaeth neu dwyll honedig; ac
- y rheolaethau mewnol a sefydlwyd i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll neu ddiffyg cydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau.
- ystyried fel tîm archwilio sut a lle y gallai twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol ac unrhyw ddangosyddion posibl o dwyll. Fel rhan o'r drafodaeth hon, nodais botensial am dwyll yn y meysydd canlynol: cydnabyddiaeth refeniw a phostio cyfnodolion anarferol; a
- o gadw dealltwriaeth o fframwaith awdurdod Cyngor Castell-nedd Port Talbot ynogystal â fframweithiau cyfreithiol a rheoleiddiol eraill y mae Cyngor Castell-nedd Port Talbot yn gweithredu ynddo, gan ganolbwyntio ar y deddfau a'r rheoliadau hynny a gafodd effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol neu a gafodd effaith sylfaenol ar weithrediadau Cyngor Castell-nedd Port Talbot.

Yn ogystal â'r uchod, roedd fy gweithdrefnau i ymateb i risgiau a nodwyd yn cynnwys y canlynol:

- adolygu'r datgeliadau datganiad ariannol a phrofi i gefnogi dogfennau i asesu cydymffurfiaeth â deddfau a rheoliadau perthnasol a drafodwyd uchod;
- caffael rheolaeth a'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ynghylch ymgyfreitha a hawliadau gwirioneddol a photensial;
- darllen cofnodion cyfarfodydd y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, y Cabinet a'r Cyngor; a
- wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll drwy reoli diystyru rheolaethau, profi priodoldeb cofnodion cyfnodolion ac addasiadau eraill; asesu a yw'r dyfarniadau a wnaed wrth wneud amcangyfrifon cyfrifo yn arwydd o ragfarn bosibl; a gwerthuso rhesymeg busnes unrhyw drafodion sylweddol sy'n anarferol neu y tu allan i gwrs arferol busnes.

Fe wnes i hefyd gyfathrebu deddfau a rheoliadau a nodwyd perthnasol a risgiau twyll posibl i bob aelod o'r tîm archwilio a pharhau'n effro i unrhyw arwyddion o dwyll neu ddiffyg cydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau drwy gydol yr archwiliad.

Mae'r graddau y mae fy ngweithdrefnau'n gallu canfod afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll, yn cael ei effeithio gan yr anhawster cynhenid i ganfod afreoleidd-dra, effeithiolrwydd rheolaethau Cyngor Castell-nedd Port Talbot, a natur, amseriad a maint y gweithdrefnau archwilio a berfformir.

Mae disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd ar gyfer archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o adroddiad fy archwilydd.

Tystysgrif cwblhau archwiliad

Ardystiaf fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Cyngor Castell-nedd Port Talbot yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 ac Archwilydd Cyffredinol Cod Ymarfer Archwilio Cymru.

Adrian Crompton
Archwilydd Cyffredinol Cymru
13 Ionawr 2023

24 Ffordd y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Atodiad 3*

Crynodeb o Gywiriadau a Wnaed

Yn ystod ein harchwiliad, fe wnaethom nodi'r cam-ddweud canlynol sydd wedi'u cywiro gan reolwyr, ond a ystyriwn y dylid tynnu eich sylw oherwydd eu perthnasedd i'ch cyfrifoldebau dros y broses adrodd ariannol.

Arddangos 3: crynodeb o gywiriadau a wnaed

Gwerth y cywiriad	Natur y cywiriad	Rheswm dros gywiro
£19,233,000	<p>Nodyn 11 Eiddo, Offer Planhigion a Phlanhigion</p> <p>Nid oedd pob ased sy'n cael ei werthfawrogi ar sail cost amnewid yn ddibris wedi cael ei ailbriso yn y flwyddyn i adlewyrchu'r cynnydd sylweddol mewn costau adeiladu dros y flwyddyn ddiwethaf.</p> <p>Roedd addasiadau cyfatebol i bob datganiad cynradd, nodiadau eraill a datgeliadau naratif cysylltiedig.</p>	I ddatgelu gwerth asedau sefydlog yn gywir yn unol â gofynion Cod.
Datgelu yn unig	<p>Nodyn 14 Planhigion ac offer eiddo</p> <p>Datgelodd y symudiadau yng ngwerth llyfrau net asedau seilwaith gost gros a dibrisiant cronedig. Diwygiwyd y datgeliad i fanteisio ar y rhyddhadau dros dro yn y Diweddariad i'r awdl C a diwygiadau 2022 i Reoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid a Chyfrifeg Cyfalaf) (Cymru) 2003 .</p>	Er mwyn datgelu symudiadau'n gywir yng ngwerth llyfrau net asedau seilwaith in unol â diweddariad y Cod a'r Rheoliadau.
£23,204	<p>Nodyn 27 Tâl Swyddogion</p> <p>Nid oedd taliadau a ddatgelwyd yn cynnwys taliadau ar gyfer derbyniadwy cyflog yn ôl ac ni ddangoswyd didyniadau aberth cyflog ar sail gros.</p>	Datgelu'n gywir dâl uwch swyddogion

£315,000	<p>Nodyn 31 Ymrwymadau Cyfalaf Datgelodd yr ymrwymadau cyfalaf mewn perthynas ag Ailddatblygu Canol Tref Castell-nedd a Gwelliannau Safle Gorsaf Drosglwyddo Crymlyn Burrows wedi'u heithrio ymrwymadau yn y dyfodol.</p>	Datgelu'n gywir ymrwymadau cytundebol yn y dyfodol ar gyfer prosiectau cyfalaf.
£4,906,000	<p>Nodyn 38 Covid-19 Ni ddatgelodd yr incwm grant yn cynnwys yr holl incwm yn gysylltiedig â Covid-19 a dderbyniwyd gan y Cyngor am gostau gwasanaeth uwch a cholli incwm</p>	Datgelu incwm grant cysylltiedig â Covid-19 yn gywir a dderbyniwyd yn y flwyddyn.

Bu nifer o fân ddiwygiadau a diweddariadau datgelu hefyd o ganlyniad i'n gwaith.

Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn Testun: 029 2032 0660

E-bost: info@audit.cymru

Gwefan www.audit.wales

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.
Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.